

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ АСПЕКТУАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ
КИТАЙСЬКІЙ МОВІ**

Студента групи кит08-21
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми
Китайська мова і література
та переклад, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.065 Східні мови
та літератури (переклад включно),
перша - китайська

Коваля Вадима Вадимовича

Науковий керівник:

викл. Самаркіна А.О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ-2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ КАТЕГОРІЇ АСПЕКТУАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	7
1.1 Поняття категорії аспектуальності в сучасній китайській мові.	7
1.2 Перфектив як одна з категорій аспектуальності	8
1.3 Аспектуальність. Теоретичні засади імперфективу у сучасній китайській мові.....	12
Висновок до розділу 1	15
РОЗДІЛ 2. ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ АСПЕКТУАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	17
2.1 Засоби реалізації категорії аспектуальності.	17
2.2 Засоби реалізації перфективної категорії аспектуальності.	17
2.2 Засоби реалізації імперфективної категорії аспектуальності. .	26
Висновок до розділу 2	32
ВИСНОВОК	37
论文摘要	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42

ВСТУП

Курсова робота присвячена категорії аспектуальності як семантичній категорії, її можна вважати універсальною категорією, оскільки вона знаходить своє відображення в різних мовах світу за допомогою тих чи тих мовних засобів.

Дослідження категорії аспекту сучасної китайської мови та семантичної категорії перфекту як її складової почалося лише у 30-х рр. ХХ ст., тому досі існує низка питань, які потребують подальшого вивчення. Дослідженням категорії аспектуальності китайської мови займалися такі дослідники як Ван Лі (王力, 1985), Дж. Тай, Ч. Лі та С. Томпсон (Li, Thompson, 1940), К. Сміт (Smith, 1997), Р. Сяо та Т. МакЕнері (McEnergy, Xiao, 2004), тощо.

Теоретична частина нашої роботи базується на попередніх дослідженнях вказаних вище та інших мовознавців, що дало нам змогу чітко визначити семантику поняття аспектології категорії перфекту та імперфекту, набір ознак, які характеризують перфект та імперфект як окремі семантичні категорії засоби реалізації перфектної та імперфектної семантики в сучасній китайській мові. У своєму науковому дослідженні ми розглядаємо категорію аспектуальності як окрему семантичну категорію, яка здатна реалізуватись у висловлюванні оповідача за допомогою певних морфологічних та синтаксичних мовних засобів, що об'єднані спільними семантичними функціями.

Актуальність дослідження полягає в тому, що категорія аспектуальності є однією з ключових у граматиці сучасної китайської мови, але оскільки дослідження у сфері аспектології сучасної китайської мови почалися відносно недавно, питання реалізації перфектної та імперфектної семантики досліджене недостатньо та потребує подальшого розгляду, досі бракує чітко визначених релевантних ознак категорії перфекту в сучасній

китайській мові. Окрім того, для граматичних засобів реалізації перфектної та імперфектної семантик. Таким чином, на особливу увагу заслуговує подальший ретельний аналіз.

Мета цієї наукової роботи полягає у дослідженні засобів реалізації категорії аспектуальності в сучасній китайській мові. Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких завдань:

– розглянути теоретичний матеріал та визначити семантику категорії аспектуальності загалом, ознаки перфекту та імперфекту, визначити роль семантичної категорії перфекту та імперфекту в китаєзнавчому мовному дискурсі;

– визначити ознаки категорії перфекту та імперфекту сучасної китайської мови та розглянути граматичні, лексичні та лексико-граматичні засоби реалізації перфектної та імперфектної семантики сучасної китайської мови;

– розглянути випадки реалізації категорії перфекту та імперфекту за допомогою різноманітних категорій, які до них належать.

– розглянути випадки реалізації перфектної та імперфектної семантики за допомогою лексичних та лексико-граматичних засобів.

Об’єктом дослідження є семантична категорія перфекту в сучасній китайській мові.

Предметом дослідження є засоби реалізації перфектної семантики в сучасній китайській мові.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети і завдань дослідження в роботі застосовано загальнонаукові методи (дедукція, аналіз, описовий метод). Для комплексного вивчення окремих рівнів мови та зв’язків між ними було використано метод функціонального аналізу; структурний метод застосовувався для аналізу морфологічних та синтаксичних структур, які набувають

перфектної семантики в повідомленні; метод компонентного аналізу дозволив дослідити семантику засобів реалізації перфектної семантики та провести диференціацію їхніх функцій; за допомогою контекстуально-інтерпретативного методу було проведено аналіз інтерпретації ситуації реципієнтом та комунікативного наміру мовця в кожному висловленні з перфектною та імперфектною семантикою .

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що вперше в українському китаєзнавстві було здійснено повний аналіз граматичних та морфологічних засобів реалізації категорії аспектуальності в сучасній китайській мові. Уточнено значення поняття “аспектуальність” як загальнолінгвістичної категорії та розглянуто випадки реалізації цієї семантичної категорії в сучасній китайській мові. Висвітлено випадки реалізації та поділ аспектуальної семантики на перефективну та імперфективну. Перефективна виражається за допомогою граматичних мовних засобів, таких як актуальна частка 了 le та морфологічний показник 过 guò, а також розглянуто випадки, коли дані граматичні одиниці втрачають свою здатність набувати перфектної семантики висловлювання. Розглянуто дуративний аспект 着-zhe, прогресивний аспект 在 zai та інші. Систематизовано морфологічні та синтаксичні засоби, здатні реалізувати у висловлювання перфектну семантику в сучасній китайській мові.

Практичне значення цієї наукової роботи полягає в можливості застосування отриманих результатів дослідження засобів реалізації категорії аспектуальності в сучасній китайській мові: 1) у практиці викладання китайської мови як іноземної; 2) у теорії та практиці викладання граматики китайської мови; 3) у теорії та практики перекладу з китайської мови. Також матеріал,

зібраний у цій науковій роботі можна використовувати для дослідження лінгвістики тексту, міжкультурної комунікації, спецкурсів, присвячених освоєнню граматики китайської мови. Опрацьований фактичний матеріал дослідження буде корисним у процесі перекладацької діяльності, а також для укладання посібників з граматики китайської мови.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ КАТЕГОРІЇ АСПЕКТУАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

1.1 Поняття категорії аспектуальності в сучасній китайській мові.

Варто розпочати з того, що китайська мова визнається мовою, у якій немає яких-небудь морфологічних способів реалізації показників для позначення часу. Протягом усіх історичних етапів розвитку китайської мови, не існувало граматичної категорії, у той час як категорія аспекту могла виражатися в реченні різноманітними морфемами. (Meisterernst В. с.33)

Окреме місце у сучасній китайській мові дослідники визначають різну структуру категорії аспектуальності. Таке визначення аспектуальності дає А.П. Загнітко (2012). Аспектуальність (лат. *aspectus* – погляд, вид) – категорія, що визначає ситуацію з погляду характеру її перебігу в часі: тривалості, повторюваності, наявності результату та ін. А. не пов'язаний із зовнішньою щодо певної ситуації точкою відліку: він характеризує ситуацію із середини та в її динаміці. Гюстав Гійом визначав вид як внутрішній час. (с.72)

Як зазначає у Alan Cienki, аспектуальні категорії дозволяють подати ту саму ситуацію по-різному, виділити різні її стадії. А. тісно пов'язаний із семантикою вихідної (дієслівної) лексеми. Аспектуальність – це граматична категорія мови, яка визначає, як дія або подія сприймається в часі, включаючи її тривалість, постійність, завершеність та повторення. Ця категорія відображає ставлення мовця до дії або події, яка описується, і визначає, як ця дія або подія пов'язана з іншими діями та подіями в часі.(с.7)

Основними з них є:

1. Частки аспекту: 在 zài, 正 zhèng, 正在 zhèngzài та інші. Ці частки вказують на різні аспекти дії, такі як її тривалість, постійність, відносність до часу тощо.

2. Дієслова-маркери аспекту: зокрема, 起来 qǐlái, 过 guò, 了 le, 着 zhe та інші. Ці дієслова вказують на різні аспекти дії, такі як її завершеність, періодичність, результативність тощо.

3. Перфразування: використання складних конструкцій з дієсловами, прикметниками та іншими граматичними засобами, що дозволяють точніше передати аспектуальні характеристики дії.

4. Контекст: аспектуальні характеристики дії можуть бути передані за допомогою контексту, наприклад, використанням часових виразів, або за допомогою зміни смислу дієслів.

Наприклад, в китайській мові частка 在 zài може вказувати на тривалість дії: 我在学中文 wǒ zài xué zhōngwén – Я вивчаю китайську.

Частка 了 le може вказувати на завершеність дії: 我吃了饭 wǒ chī le fàn – Я поїв обід.

А частка 起来 qǐlái може вказувати на початок дії: 我开始学习中文了 wǒ kāishǐ xué zhōngwén le - Я почав вивчати китайську.

R. Xiao і T. McENERY визначають, що центром граматичного аспекту є опозиція перфектива й імперфектива. У цій опозиції дослідники китайської мови Мінкаєм, Люй Шу поділяють перфектив і імперфектив на категоріях розвитку та процесів (с. 23)

1.2 Перфектив як одна з категорій аспектуальності

Перфектив – це один з аспектів дієслова в китайській мові, який вказує на те, що дія була виконана і завершена в минулому. У китайській мові існують два основних типи перфективну. (T. McENERY, R. Xiao. с. 25)

Перфектив поділяється на такі аспекти:

1. Актуальний аспект (现在完成式, xiànzài wánchéng shì) в китайській мові відображає дію, яка почалася в минулому та продовжується в теперішньому моменті. Використання цього аспекту допомагає підкреслити тривалість дії та її значущість. Утворення актуального аспект у полягає в додаванні до дієслова допоміжного слова 已经 (yǐjīng) або 近来 (jìnlái). Залежно від контексту, використання одного з цих слів може вказувати на різні аспекти дії. Наприклад:

已经 yǐjīng - вказує на тривалість дії до теперішнього моменту та акцентує увагу на результаті. Наприклад:

我已经学了两年中文 wǒ yǐjīng xué le liǎng nián zhōngwén – Я вже два роки вивчаю китайську мову.

进来 jìnlái – вказує на дію, яка почалася недавно та продовжується в теперішньому моменті. Наприклад:

我近来一直在忙工作 wǒ jìnlái yīzhí zài máng gōngzuò – Я останнім часом постійно зайнятий роботою.

Актуальний аспект може вживатись у будь-якому часі (минулому, теперішньому чи майбутньому) та в будь-якій особі (одиниця, множина). Також, цей аспект можна поєднувати з іншими аспектами для додаткового уточнення часу та стану дії. В загальному, актуальний аспект є важливим аспектом для вираження тривалості та значущості дії в китайській мові. (Chao с. 246)

2. Експерієнтивний аспект (经验完成式, jīngyàn wánchéng shì) в китайській мові відображає дію, яка була виконана протягом певного періоду часу в минулому, але не обов'язково завершена у теперішньому моменті. Використання цього аспекту допомагає підкреслити досвід, який був здобутий під час виконання дії.

Утворення експерієнтивного аспекту полягає в додаванні до дієслова допоміжного слова 过 guò, яке можна перекласти як "пройшов" або "вже зроблено". Наприклад:

我去年夏天去过北京 wǒ qùnián xiàtiān qù guò běijīng – Я був у Пекіні минулого літа.

他吃过中国菜 tā chī guò zhōngguó cài – Він пробував китайську кухню.

У китайській мові експерієнтивний аспект може вживатись у будь-якому часі та в будь-якій особі, а також може поєднуватись з іншими аспектами для додаткового уточнення часу та стану дії. Цей аспект є важливим для вираження досвіду, який був здобутий під час виконання дії, та дозволяє підкреслити цей досвід у мовленні. Використання експерієнтивного аспекту допомагає надати тексту більш натуральний та потоковий характер, а також дозволяє передати точніше час та стан дії. (T. McEney, R. Xiao с. 138)

3. Делімітативний аспект (界定完成式, jièdìng wánchéng shì) в китайській мові відображає дію, яка завершується в точному моменті часу, або узагальнюється як окремий, визначений і закінчений епізод. Використання цього аспекту допомагає підкреслити кінцеву точку дії та окремий результат. Ми розглянемо делімітативний аспект через редуплікацію дієслів. У китайській мові редуплікація дієслів використовується для позначення різних аспектів дії, таких як повторення, інтенсивність, тривалість тощо. Цей процес називається "делімітативний аспект". Наприклад, дієслово 吃 chī їсти може бути повторено, утворивши редупліковану форму 吃吃 chī chī, що вказує на повторення дії: 我吃饭 wǒ chī chī fàn - Я їм дуже часто. Також редуплікація дієслів може вказувати на

інтенсивність дії. Наприклад, дієслово 看 kàn дивитися може бути утворено з редуплікацією 看看 kàn kàn, що вказує на дуже уважне і інтенсивний перегляд: 他看看那个问题 tā kàn kàn nàgè wèntí - "Він дуже уважно розглядає це питання".

Використання делімітативного аспекту допомагає надати тексту більш точний та чіткий характер, а також дозволяє передати точніше час та стан дії. (Т. McEnergy, R. Xiao, ст. 149)

4.Комплетивний аспект (完成体, wánchéngtǐ) в китайській мові відображає дію, яка вже завершилася в момент часу, про який йдеться. Як вказує Chao використання комплетивного аспекту дозволяє передати дію, яка сталася в минулому, але має вплив на поточний момент часу(ст. 466). Утворення комплетивний аспект у китайській мові зазвичай включає додавання допоміжного слова 了 le до дієслова. Це слово може використовуватися як зі значенням завершення дії, так і зі значенням зміни стану. Наприклад:

我吃饭了 wǒ chī fàn le – Я поїв.

他来了 tā lái le – Він прийшов.

Крім додавання допоміжного слова, комплетивний аспект також може утворюватися за допомогою сполучення дієслова зі словом 完 wán, що означає "закінчений". Наприклад:

我吃完了 wǒ chī wán le – Я закінчив їсти.

Комплетивний аспект може вживатися в будь-якому часі та в будь-якій особі. Використання цього аспекту допомагає підкреслити, що дія вже завершилася, і має вплив на поточний момент часу. Крім того, вживання комплетивного аспекту дозволяє передати часову послідовність дій, що відбуваються. (Т. McEnergy, R. Xiao с. 159)

1.3 Аспектуальність. Теоретичні засади імперфективу у сучасній китайській мові

Імперфектив - це один з аспектів дієслова в китайській мові, який вказує на дію, яка триває в певний момент часу або повторюється. (Т. McEnergy, R. Xiao с. 25) У китайській мові існують такі типи імперфективу:

До імперфекту належать такі аспекти:

1. Дуративний аспект 持续体 *chíxùtǐ* в китайській мові відображає тривалість дії, яка продовжується протягом певного періоду часу. Цей аспект може використовуватися для передачі інформації про те, скільки часу триває дія, яку ви описуєте, та для звернення уваги на її тривалість. Утворення дуративного аспекту в китайській мові зазвичай включає додавання допоміжних слів 在 *zài* 着 *zhe* до дієслова. Наприклад:

我在吃着饭 *wǒ zài chī fàn* – Я їм (в даний момент).

他在看着书 *tā zài kàn shū* – Він читає книгу (в даний момент).

Крім того, дуративний аспект може вживатися в поєднанні зі словом 正 *zhèng*, яке вказує на те, що дія триває у даний момент часу. Наприклад:

我正吃着饭呢 *wǒ zhèng chī fàn ne* – Я зараз їм (продовжую їсти).

Дуративний аспект може вживатися в будь-якому часі та в будь-якій особі. Використання цього аспекту допомагає підкреслити тривалість дії та звернути увагу на те, що вона продовжується протягом певного періоду часу.

Більше того, використання дуративного аспекту може допомогти передати інформацію про поточний стан речей та подій, що відбуваються в даний момент часу. Узагальнюючи, дуративний аспект є важливим для передачі тривалості дії та звернення уваги на її тривалість. Використання цього аспекту

допомагає передати інформацію про поточний стан речей та подій, що відбуваються в даний момент часу. (Т. McEney, R. Xiao с.182)

Прогресивний аспект у китайській мові виражається за

(допомогою сполучення 在 zài та герундію (дієприслівника)

головного дієслова. Структура речення з прогресивним аспектом виглядає наступним чином:

Subject + 在 + Verb (Gerund) + Object. Наприклад:

我学习中文。 Wǒ zài xuéxí zhōngwén. Я вивчаю китайську мову.

У цьому реченні 在 zài виконує роль частки, що підкреслює, що дія дієслова відбувається в даний момент часу. Дієслово, яке стоїть після 在 zài, має форму герундію (дієприслівника), що вказує на те, що дія відбувається в даний момент часу.

Прогресивний аспект також може вживатися для передачі дії, яка відбувається протягом певного періоду часу. У цьому випадку, слово 在 zài вказує на постійність дії, а герундій головного дієслова передає тривалість дії. Наприклад:

他在看电影。 Tā zài kàn diànyǐng. Він дивиться на фільм.

У цьому реченні 在 zài підкреслює, що дія "дивитися на фільм" відбувається в даний момент часу та триває протягом певного періоду.

Узагальнюючи, прогресивний аспект у китайській мові виражається за допомогою сполучення 在 zài та герундію головного дієслова. Ця структура вказує на постійність дії в даний момент часу та може передавати тривалість дії протягом певного періоду. (Т. McEney, R. Xiao с. 138)

Інспективний аспект – це аспект, який виражає початок дії або стану. У китайській мові цей аспект виражається за допомогою дієслова "开始" kāishǐ, що означає "починати". Для утворення інспективного аспекту в китайській мові дієслово "开始" kāishǐ

використовується перед дієсловом, що позначає саму дію.

Наприклад:

我开始学中文了。Wǒ kāishǐ xué zhōngwén le. – Я почав вивчати китайську мову.

她开始工作了。Tā kāishǐ gōngzuò le. – Вона почала працювати.

У деяких випадках, замість "开始" kāishǐ можна використовувати інші дієслова, що також позначають початок дії, наприклад: 起始 qǐshǐ 开端 kāiduān 着手 zhuóshǒu 起来 qilai

Інспективний аспект використовується, коли хочемо наголосити на початок дії або стану, або коли хочемо підкреслити, що щось сталося вперше. Цей аспект часто використовується в мовленні про особистий досвід, розповідях та історіях. (T. McEney, R. Xiao с. 216)

Висновок до розділу 1

Отже, підсумовуючи вищесказане можна зробити висновок, що в китайській мові існує така лінгвістична категорія як аспектуальність. Аспектуальність – це граматична категорія, яка вказує на спосіб опису дії в часі, зокрема, на її тривалість, час виконання, завершеність, результативність та інші характеристики. У китайській мові аспектуальність відображається за допомогою різних граматичних засобів, таких як частки, перфективні та імперфективні морфеми. У свою чергу навіть вище вказані граматичні засоби також поділяються на певні категорії. Відчуття мовної аспектуальності є важливим для опанування мови, оскільки вона допомагає виражати точність та нюанси мовлення. До прикладу, використання правильних аспектуальних часток може допомогти визначити часовий період, протягом якого дія відбувалася, або частоту виконання дії. У сучасній китайській мові категорія аспектуальності відображається за допомогою різних граматичних засобів.

Перфективні морфеми поділяються на аспекти: актуальний аспект, який позначає дію, яка почалася в минулому та продовжується до моменту мовлення; експерієнтивний аспект, вказує на певний досвід мовця; делімітативний аспект, дія закінчується у чіткий момент у часі та комплетивний аспект, дія яка почалася у минулому, проте має вплив на теперішнє.

Водночас імперфективні морфеми також поділяються на певні аспекти: дуративний аспект, акцентує увагу на тривалості дії; прогресивний аспект, акцент на теперішній зміні; інсептивний аспект, акцент на початку дії;

Відчуття мовної аспектуальності є важливим для опанування мови, оскільки вона допомагає виражати точність та нюанси мовлення. До прикладу, використання правильних

аспектуальних часток може допомогти визначити часовий період, протягом якого дія відбувалася, або частоту виконання дії. У сучасній китайській мові категорія аспектуальності відображається за допомогою різних граматичних засобів.

РОЗДІЛ 2. ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ АСПЕКТУАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1 Засоби реалізації категорії аспектуальності.

Засоби реалізації категорії аспектуальності різняться залежно від того, чи мовець використовує перфективний або імперфективний аспекти. У сучасній китайській мові це певний комплекс морфем, який або додають після дієслова або є окремою частиною речення. У перфективній категорії: актуальний аспект, експерієнтивний аспект, делімітативний аспект та комплетивний. У імперфективній категорії: дуративний аспект, прогресивний аспект, інсептивний аспект. Почнімо з перфективної категорії

2.2 Засоби реалізації перфективної категорії аспектуальності.

Варто зазначити, що у сучасній китайській мові існує два основних способи реалізації перфективної категорії аспектуальності, а саме: морфема 了 le та 过 guo. Кожна із зазначених морфем вирізняється способом використання та значенням.

Також вирізняють декілька видів аспектів: актуальний аспект, експерієнтивний аспект, делімітативний аспект та комплетивний.

Почнімо з актуального аспекту. Головним засобом вираження актуального аспекту перфективу є морфема 了 le, яка зачасти протиставляється іншим перфективним аспектам. Ця морфема має такі значення: актуальності, цілісності та динамічності.

На відміну від загалом одностайної згоди щодо перфективності 了-le, існує розбіжність щодо того, чи існують дві морфemi, тобто актуальний 了-le і 了-le зміни стану, або лише

одна морфема 了 le. Тоді як двоморфемний підхід зосереджується на їхніх відмінностях з точки зору синтаксичного розподілу, семантичних властивостей та етимологічних джерел, одноморфемний підхід зосереджується на їхній семантичній подібності. Хуан, до прикладу, надає перевагу одноморфемному підходові, стверджуючи, що семантика завершення, виражена лежить в основі обох поверхневих варіантів фактичного 了-le та 了-le зміни стану. (1987, с. 182–189). Чжан також підтримує єдність LE та описує його основні функції які позначаючи зміну стану шляхом припинення та встановлення межі між двома різними ситуаціями, тобто результативна ситуація, спричинена в результаті змін відрізняється від ситуації до зміни. (1995, с.120) Синтаксично фактичний 了-le виникає після дієслова тоді як в 了-le зміни стану зустрічається в позиції після речення. Однак, коли неперехідне дієслово приймає суфікс 了, ми повинні взяти до уваги різницю в семантичній функції цих двох морфем, щоб визначити, яка 了 стоїть після дієслова.

Наприклад:

我吃了饭 wǒ chī le fàn – Я поїв їжу. (акцент на минулому)

我吃饭了 wǒ chī fàn le – Я вже поїв (Їжі більше нема, зміна стану)

У той же час варто пам'ятати, що заперечні речення минулого часу не формуються через поєднання 不+V+了, натомість, як зазначає Comrie, що відмінність актуального 了-le полягає в тому, що в негативному реченні 没 mei (有 you) "не" замінює -le, але негативний прислівник вживається на позиції перед дієсловом, наприклад, та 没 mei (有 you) 来 lai "Він не приходив". Ми розширимо спостереження Комрі, вважаючи, що всі ситуації, які

можуть бути заперечені 没 meí (有 you), є доконаними (але не обов'язково актуалізованими), ; 了-le зміни стану не може бути заперечено в такий спосіб. (1976 с. 82) Розгляньте наступні приклади:

他们没回来 tā mén méi huí lái huilai – Вони не повернулися.

他们已经一天没回来了 tā mén yǐ jīng yī tiān méi huí lái le le – Вони вже 1 один день не повертаються

Як стверджують Т. McEnergy та R. Xiao, актуальний аспект може вживатись у будь-якому часі (минулому, теперішньому чи майбутньому) та в будь-якій особі (одиниця, множина). Також, цей аспект можна поєднувати з іншими аспектами для додаткового уточнення часу та стану дії. В загальному, актуальний аспект є важливим аспектом для вираження тривалості та значущості дії в китайській мові. (с. 89)

За Т. McEnergy та R. Xiao експерієнтивний аспект є одним із основних в перфективній категорії аспектуальності. Власне морфема, яка відповідає за експерієнтивний аспект є 过 guo. Як і актуальний аспект, позначений 了-le, експерієнтивний аспект також забезпечує своєрідну зовнішню перспективу, певна подана ситуація подана у цілісному вигляді, тобто не конкретна ситуація, як у випадку з актуальним аспектом 了-le, радше експерієнтивний аспект 过 guo концентрується на досвіді мовця. Однак варто зазначити, що радше експерієнтивний аспект 过 не є прямим аналогом часу Present Perfect в англійській мові, так як функціональність цієї морфеми обмежується лише вираженням певного досвіду мовця, у той час, як використання Present Perfect в англійській мові набагато ширше. (с. 138)

Варто зазначити, що експерієнтивний аспект 过 також можна заперечувати задля того, щоб вказати, що хтось не має

певного досвіду, або ніколи цього не робив. Для заперечення не використовується універсальна заперечна морфема 不 bu, натомість використовується заперечна морфема 没 meí, так як данна морфема застосовується для заперечення дієслів у минулому часі. Нижче подані деякі приклади використання 过 guo:

我去过中国。wǒ qù guò zhōng guó. – Я бував у Китаї

她没吃过意大利面。tā méi chī guò yì dà lì miàn. – Вона не їла пасту.

Т. McEnergy, R. Xiao проводили дослідження історичного формування морфем 过 guo так як це допоможе у сприйнятті та усвідомленні поданої морфемі. Спершу варто зазначити, що у сучасній китайській мові слово 过 guo виконує декілька функцій. Перша з них це використання у якості експерієнтивного аспекту, тобто морфема не є повноцінною лексемою, радше допоміжною, так званим 补语 bǔ yǔ, що додає певний аспектуальний відтінок. Другою функцією є повноцінне, самостійне дієслово 过 guo, котре має значення «переходити». Наприклад, 过河 guò hé guohe перейти річку, 过关 guò guān guoguan перейти «крізь заставу».(с. 140) Наприклад:

1.我们已经过了黄河 wǒ mén yǐ jīng guò liǎo huáng hé – Ми вже перейшли Хуанхе

2.二月二十四日俄罗斯军过了乌克兰的关èr yuè èr shí sì rì é luó sī jūn guò liǎo wū kè lán de guān – 24 лютого російська армія перетнула кордон України.

З поданих прикладів можна зробити висновок, що морфема 过 guo також може використовуватися в якості повноцінного, самостійного дієслова, а не лише у якості експерієнтивного аспекту.

Відмінною рисою 过-guo є те, що особисто пережитий Вказуючи чіткий так конкретний час, проте кінцевий стан тієї самої ситуації більше невідомий. Особливість експерієнтивного аспекту добре розпізнається в літературі. Сміт називає таку особливість як «непродовжуваність» з опорним часом(1997, с. 266); Лі і Томпсон (1981, с. 228–229) і Тієє (1986, с. 98) інтерпретувати цю особливість як фокус на «події, на якій відбувся досвід принаймні один раз» і «закінчення» відносно контрольного часу; відповідно до Чжана (1995, с. 129), маркер 过-guo описує «ситуацію, обмежену як досвід» і передбачає «контрситуацію», що існує в сьогоденні, тобто старої ситуації більше не існує; Дай (1997, с. 63) також вказує на те, що подія переданий емпіричним аспектом вже відбувся відносно еталонного часу і не пов'язаний з цим еталонним часом. Хоча наведені вище цитати виражені різними способами, вказують на те власне факт: 过-guo передає ситуацію, яка вже була пережита перед конкретноеталонний час. Через цю особливість експериментальний 过-guo рідко зустрічається в майбутніх часах, а також не використовується з імперативами. До прикладу:

1. 他留学过。 tā liú xué guò – Він навчався закордноном

2. 去年他留学过。 qù nián tā liú xué guò. – Минулого року він навчався закордноном.

3. 明天他们吃过中国菜。 míng tiān tā mén chī guò zhōng guó cài. – Завтра вони поїдять китайську їжу.

4. 请喝过水。 qǐng hē guò shuǐ. – Будь ласка, випий води

З вище наведених прикладів можемо зробити висновок, що правильними використання є приклади 1 та 2, проте використання 3 та 4 є хибними.

Ще одним аспектом перфективної категорії сучасної китайської мови є делімітативний, який утворюється за допомогою редуплікації дієслів. Як стверджує Henne, редуплікація дієслова включає дієслово та його редуплікант, як правило, з тональною модифікацією (1977, с. 133) . Li & Thompson у свою чергу зазначають, коли дієслово вживається таким чином, воно зазвичай означає робити щось "трохи" або протягом досить короткого проміжку часу (1981, с. 232). Точніше кажучи, редуплікація дієслів зменшує тривалість подій і редуплікацію Аспект китайською мовою дієслів зменшує частоту повторення подій. Слідуючи, Li & Thompson (1981), ми називаємо цю точку зору делімітативним аспектом, який демонструє ознаки транзиторності цілісності і динамічність Але перш ніж обговорювати ці особливості. Спершу ми визначимо кількість форм і значень редуплікації дієслова, вивчимо взаємодію між редуплікацією дієслова та типами ситуацій.

Редуплікація дієслова є характерною мовною формою в китайській мові. Тільки дієсловаз функціями динаміки та результативності можуть бути редупліковані (Li & Томпсон 1981, с. 234–235; Dai 1997, с. 71). Інші ж дієслова не можуть бути редупліковані, через певні семантичні обмеження. Відповідно ми не можемо сказати:

你胖胖 ni pang-pang (Li & Thompson 1981, с.234) – Ти погладшав.
你打开打开门 ni da-kai da-kai na-ge men – Ти привідкриваєш двері.

Немає загальної згоди щодо форм редуплікації дієслів. Деякі автори стверджують, що редуплікацію дієслова слід сприймати в його строгому значенні і тому вони включають лише формат AA у свої обговорення (наприклад, Lu & Yu Perfective aspect in Chinese 1954, ст; Zhu 1981; Chao 1968, с. 204); стверджують деякі спеціальні елементи, такі як 一 yī "один", 了 -le та ; 了 -le 一 yī

можуть бути вставлені між дієсловом і його редуплікантом, щоб утворити $A - A$, $A \bar{\text{了}} - \text{le } A$, $A \text{ 一 } \bar{\text{了}} - \text{le } - \text{yi } A$. До прикладу, He (1962) і Wang (1963) згадують AA і $A \bar{\text{了}} - \text{le } A$; Сміт (1997, с. 271) згадує лише AA та $A - A$; Li & Thompson (1981, с. 232–236) обговорити три види: AA , $A - A$, $A - \bar{\text{了}} - A$; Fan (1964) і Лі (1996) включити AA , $A - A$, $A \bar{\text{了}} A$ та $A \bar{\text{了}} - A$ до своїх обговорень.

Ми хочемо стверджувати, що основною формою повторення дієслова є AA , формат $A \bar{\text{了}} A$, що функціонує як повноцінна функціональна одиниця – ієрархічна комбінація фактичного аспекту та делімітативного аспекту, що передає минущу подію, яка була реалізована. Як уже зазначали деякі вчені (напр. Wang 1944 ст. 297; Henne 1977, с.134; Li & Thompson 1981 с. 233; Xiao & Li 1988), редуплікація дієслова AA явно відрізняється від однокорінної структури об'єкту $A - A$ або "дієслово + архівне слово" $A - \text{下 } \text{yixia}$ «зробити щось раз». Порівняйте наступні пари прикладів:

1.笑一下 $xiao \text{ yixia}$ – Посміхнись-но.

2.他笑了笑说 $ta \text{ xiaole } xiao \text{ shuo}$. – Він посміхнувшись

сказав

Як зазначалося вище, центральним значенням, яке позначається дієсловом, є делімітативність. Це означає, що коротка тривалість (тобто тимчасовість) та/або мало повторюваність є основними рисами, позначеними делімітативним аспектом. Зауважте, однак, що тимчасова властивість минущості, як і тривалість, є скоріше абстрактною розумовою концепцією, ніж фізичною. Тобто тривалість не можна виміряти за шкалою часу. Це пояснює Dai, чому редуплікація дієслова несумісна з часовим словом, яке вказує на конкретну

тривалість як його додатковий модифікатор. Тому такі вирази, як 看看一会儿书 kan-kan yihui'er shu «Трохи почитати книжки» неможливо утворити. Через психологічну природу минушості ми не можемо цього сказати. Адже ми не можемо стверджувати, що одна хвилина це мало, а один день це багато. (1997 с.75)

У цій частині ми розглянемо комплетивний аспект, позначений результативні дієслівні доповнення (РДД), що демонструє ознаки завершеності, цілісності і динамічність. РДД позначає фазу, результативність або напрям вказаної дії своїм попереднім дієсловом у результативній сполуці. Елемент, що займає комплементарна позиція може бути прикметником або дієсловом. Хоча більшість доповнень зберігають свої лексичні значення так само, як вони використовуються як прикметники або дієслова, деякі можуть бути розширені або використані метафорично. Наприклад, Li & Thompson(1981, с. 66) зауважують, що доповнення, як правило, використовується в метафоричному сенсі 死 si "померти", як у 累死 lei-si "втомитися до смерті", 气死 qi-si "розлютитися до смерті" та 吓死 xia-si «налякати до смерті». I Chao (1968 с. 446), Li & Thompson (1981, с. 65) Зверніть увагу, що деякі доповнення навіть більш аспектно функціональні як «фазові доповнення», що вказують ступінь, а не результат попереднє дієслово в складеному. Li & Thompson (1981 с. 55–56) визначають чотири типи "результатів", виражених РДД:

1. причина, як у 打破 da-po "зламати" та 拉开 la-kai «розтягнути»;
2. досягнення, як у 买到 mai-dao "встигнути купити" та 写清楚 xie-qingchu "написати чітко";
3. напрямок, як у 跳过去 tiao-guoqu "перестрибнути" та 跑出来 rao-chulai "прибігти поза";

4. фаза, як у 用完 yong-wan «використати» та 关掉 guan-diao «перевернути».

Однак варто зазначити, замість того щоб розглядати це як різні види «результатів», доречніше було б називати абсолютно семантичними відношеннями між складовими сполуки. Крім того, Li & Thompson (1981) не можуть пояснити різницю між типом досягнення та типом фази. Наприклад, 买到 mai-dao «встигнути купити» як у 他买到了那本字典 ta mai-dao-le na-ben zidian «Йому вдалося купити той словник». Розглядається як досягнення в одному місці (1981, с. 55), але також згідно них ми мусимо визначати конкретно цей РДД як фазовий 到-dao.

Комплетивні РДД зазвичай передають абстрактні аспекти значення, а не конкретні лексичні значення цих доповнень (пор. Smith 1997, с. 282; Zhan 1995, с. 138). РДД такого типу утворюють досить замкнутий набір, який перекривається з «фазовими РДД», визначеними в літературі. Всього серед усіх РДД вирізняють такі: 着 zhao 到 dao 见 jian 完 wan 过 guo 住 zhu 好 hao 成 cheng.

З них лише 完 wan, 好 hao і 过 guo є справді комплетивними РДД, усі інші фактично є РДД результату. Наприклад, 着 zhao в 睡着 shui-zhao "заснути" позначає результат 睡 shui "сон"; 到 dao в 找到 zhao-dao "знайти" також вказує на результат 找 zhao "шукати". Однак слід зазначити, що 过 guo також можна використовувати як РДД напрямку так і РДД результату стану. Подібним чином, 好 hao може використовуватися як результат стану RVC на додаток до його функцію як завершеного RVC. Наприклад:

1. 我吃好了 wo chi-hao le. – Я наївся
2. 我吃完了 wo chi-wan le. – Я доїв

Грунтуючись на вищеподаних прикладах ми можемо зробити

висновок, що 好 hao використовується у значенні позитивного завершення дії.

2.2 Засоби реалізації імперфективної категорії аспектуальності.

Імперфектив характеризується тим, що ситуація представлена в певній незавершеності, не існує конкретного кінцевого результату, також ця категорія проявляє дії, які повторюються. Імперфективні морфеми також поділяються на певні аспекти: дуративний аспект, акцентує увагу на тривалості дії; прогресивний аспект, акцент на теперішній зміні; інсептивний аспект, акцент на початку дії, та континуативний аспект, який акцентується на продовженні дії.

着-zhe частозгадується як "дуративний суфікс", що вказує на тривалу дію (Chao 1968, с. 248; Comrie 1976, с.88; Tse 1986 с. 93) або маркер тривалого аспекту (Li & Cheng 1988), що вказує на продовження ситуації (Zhang 1995 с. 134). Деякі вчені (наприклад, Li & Thompson 1981, с. 217; Henne 1977 с.125; Dai 1997 с. 80) підкреслюють тривалість ситуації позначається 着-zhe і відноситься до цієї точки зору як до тривалого аспекту. Деякі інші стверджують, що 着-zhe вказує на "стан або стан, який є результатом, що залишився дією, на яку вказує дієслово" (Smith 1997 с.126) і посилається на 着 -zhe як на маркер для результативного аспекту.

За Т. McEnergy, R. Xiao, як маркер дуративного аспекту, 着-zhe використовується головним чином для позначення тривалого характеру ситуації. Зокрема, 着-zhe виконує три основні функції:

1. траплятися поряд з дієсловом або прикметником, щоб вказати на тривалість продовження, динамічну або статичну ситуацію;

2. служити з дієсловом як прислівниковим модифікатором (тобто V1 着 V2 структура) для вираження дій, що збігаються, і надання довідкової інформації;

3. відбуватися в локативному звороті та вказувати на екзистенціальний статус. Довговічність. Для позначення тривалості є канонічна функція 着-zhe. Це означає, що тривалісні ситуації сумісні з 着-zhe. Види імперфективу в китайській мові. Нетривалісні ситуації або не можуть прийняти 着-zhe вдало (тобто досягнення) або змушені виконувати ітераційне читання. Дві ситуації, описані в, обидві є тривалими, при цьому 着-zhe фокусується на їх тривалості і продовження.(с. 182)

1. 她听着吃 tā tīng zhuó chī – Вона слухаючи їсть
2. 他正盘算着说 tā zhèng pán suàn zhuó shuō – Він думаючи каже

Сигнал про тривалість є властивістю 着-zhe (пор. Li & Thompson 1981, с.217; Smith 1997, с. 273; Norman 1988; Zhan 1995, с. 134). Це означає, що всі ситуації, що приймають 着-zhe за своєю природою є тривалими та безперервними. Як зазначалося вище Види недосконалого виду в китайській мові, з дієсловами в позиційній або позиційній формі, 着-zhe може також вказувати натривалий характер ситуації як такої або тривале існування її результату. Але в будь-якому випадку тривалість, позначена -zhe, залишається незмінною.

Прогресивний аспект у китайській мові виражається за допомогою частки 在 zài. Він використовується для позначення триваючої дії або стану. Частка 在 zài зазвичай розміщується перед дієсловом, щоб утворити прогресивний аспект. Наприклад:

他在学习。 Tā zài xuéxí. – Він вивчає.

我们正在开会。 Wǒmen zhèngzài kāihuì. – Ми проводимо

зустріч.

У цих реченнях частка 在 zài показує, що дія відбувається в поточний момент часу. Вона підкреслює тривалість дії в даний момент.

Значення 在 zai є просторово-часовим (Comrie 1976; Zhang 1995, с. 132). Zai історично був локативом і прийменником місця, які обмежені лише просторово. Згодом дієслово отримало функцію не лише місця, але і часу (пор. Shen 1998) і функціонував як маркер аспекту сигналізує про прогресивність.

Наприклад:

他们在图书馆里 tā mén zài tú shū guǎn lǐ – Вони в бібліотеці.

王丽在读书 wáng lì zài dú shū – Ван Лі читає книжку

在 zai як маркер прогресивного аспекту повинен бути розрізнений від маркера дуративності 着-zhe, оскільки вони відрізняються за розподілом, значень, функцією та чутливістю до аспектуальної ознаки динамічності. Найочевиднішою розподільною відмінністю є те, що 在 zai завжди передує дієслову, тоді як 着-zhe завжди йде після дієслова. Тому лише структури типу Іншою синтаксичною відмінністю є те, що тільки 着-zhe, а не 在 zai, може з'являтися в конструкціях локативної інверсії.

床上躺着熟睡的婴儿 chuáng shàng tǎng zhuó shú shuì de yīng ér
r На ліжку лежачи засинає дитина

床上在躺熟睡的婴儿 chuáng shàng zài tǎng shú shuì de yīng ér
На ліжку засинає(зараз) дитина.

Семантично, 在 zai акцентується на прогресивність, тоді як 着-zhe акцентується на тривалість, хоча обидва погляди представляють ту ж саму середню частину ситуації і не включають кінцевих точок. Іншими словами, ситуації, позначені

在 zai, є більш прогресивними, тоді як ситуації, позначені –着 zhe, є більш тривалими (Zhang 1995, с. 132).

Інсептивний аспект імперфективної категорії характеризується використанням такої морфологічної частини, як 起来 qilai, що вказує на початок певної дії.

Як 起来-qilai історично є складним спрямованим РДД, що складається з 起 qi "підйому" і 来 lai "прийти", коли початковий - qilai додається до перехідного дієслова, об'єкт прагне розділити ці дві морфеми, як у 唱起来 chang-qǐ ge lai «почати співати». Коли це відбувається, початкове значення, позначене 起来-qilai, залишається без змін. Henne (1977, ст. 133) стверджують, що «розщеплення qilai за об'єкт (дієслово+起 qi+об'єкт+来 lai) є типовим комплементарним шаблоном» і, таким чином, повинен бути виключеним як аспект. Kang (1999, ст. 285) також стверджує, що в цьому шаблоні, 起 qi є направленим доповненням, а 来 lai — недосконалим аспектуальним маркером, який представляє подію як поточну в певний контрольний час. Види імперфективної категорії в китайській мові

Вказування на інсептивність є визначальною особливістю, що відрізняє точку зору, позначену часткою -起来 qǐ lái, від точки зору, позначеної часткою -着 zhe. Інсептивність означає, що ситуація розпочалася і буде тривати. Ситуація може або не може мати властиву кінцеву точку в просторі, але це не є об'єктом уваги для інсептивної точки зору, оскільки навіть якщо ситуація має таку точку, кінцева точка не знаходиться в фокусі -起来. Це спільна особливість -着 та -起来. Ці дві точки зору відрізняються тим, що ситуація, позначена -着, може поширюватися назад або вперед від точки спостереження на вісі часу, тоді як ситуація,

позначена -起来, може розповсюджуватися лише вперед від інцептивної точки., позначена -着, може поширюватися як назад, так і вперед від точки спостереження, тоді як ситуація, позначена -起来 lai, може розповсюджуватися лише вперед від інцептивної точки. Наприклад:

秦始皇帝笑着对他说 qín shǐ huáng dì xiào zhuó duì tā shuō –
Сміючись Цинь Шихуанді сказав йому

他问题后，皇帝笑起来了 tā wèn tí hòu , huáng dì xiào qǐ lái –
Після його відповіді імператор засміявся.

Продовжувальний аспект у китайській мові виражається часткою -下去-xiàqu. Він використовується для вказівки на продовження або стійкість дії чи стану. Цей аспект передбачає, що дія триватиме в майбутньому або буде здійснюватися далі.

Наприклад:

1.他一直努力下去。Tā yīzhí nǔlì xiàqu. – Він продовжує наполегливо працювати (продовжуючи зусилля).

2.我们要坚持下去。Wǒmen yào jiānchí xiàqu. – Нам потрібно наполегливо (продовжувати) у наших зусиллях.

В обох реченнях частка -下去 -xiàqu додається до дієслова, щоб передати ідею тривалої дії. Це підкреслює, що дія триватиме або продовжуватиметься.

Варто зазначити, що безперервний аспект із -下去 -xiàqu зосереджується на безперервному характері дії чи стану та передбачає його майбутнє продовження, тоді як інші частки аспекту, такі як -着-zhe або -了-le може передавати різні аспекти, пов'язані з поточними або завершеними діями.

Прикметникові дієслова часто зустрічаються зі словом 下去-

xiaqu. В цьому випадку 下去-xiaqu не лише сигналізує про продовження, але також вказує на процес посилення (Kang 1999, с. 247). Розгляньте наступні приклади

1. 看来天气还会热下去 kàn lái tiān qì huán huì rè xià qù Схоже, погода стає все спекотнішою
2. 他变成胖下去 tā biàn chéng pàng xià qù Він стає все товстішим

З одного боку, -xiaqu в цих реченнях вказує на те, що ситуації, пов'язані з почуттям спеки і поглядшанням, почали виникати деякий час тому і триватимуть ще деякий час. Це базове аспектуальне значення -xiaqu. З іншого боку, -xiaqu у взаємодії з прикметниковими дієсловами також передбачає посилення якостей, введених цими прикметниками. Ця підсилююча властивість -xiaqu узгоджується з прислівниками способу, такими як 渐渐 jianjian "поступово" і 一天天 yitiantian "день за днем".

Висновок до розділу 2

Аспектуальність у сучасній китайській мові характеризується певною категоріальною дихотомією, а саме: перфектом та імперфектом. Кожні з цих категорій характеризуються особливим використанням, функціями а найголовніше засобами застосування поданих категорій аспектуальності.

Почнімо з перфективну, у дослідженні ми подали 3 основних засоби вираження перфективної категорії аспектуальності: актуальний, експерієнтивний та делімітативний аспекти.

Актуальний аспект в китайській мові виражається за допомогою частки 了 le. Використання частки 了 може мати різні значення в залежності від контексту, але загалом воно вказує на завершеність або зміну стану ситуації. Основні значення та використання актуального аспекту 了 включають:

1. Вказівка на завершену дію: 我吃了饭 Wǒ chī le fàn – Я поїв їжу. Тут 了 "показує, що дія їжі є завершеною.
2. Вираження зміни стану: 天气变凉了 Tiānqì biàn liáng le – "Погода похолола." Використання 了 вказує на зміну стану погоди.
3. Вираження факту або події, яка вже сталася: 他已经离开了 Tā yǐ jīng líkāi le – Він вже пішов. 了 вказує на факт, що він вже пішов.
4. Вираження майбутньої події або дії, що станеться незабаром: 明天我们就要出发了 Míngtiān wǒmen jiù yào chūfā le – Завтра ми вже вирушимо. Тут 了 вказує на наближення майбутньої дії.

Експерієнтивний аспект в китайській мові виражається за допомогою частки 过 guò. Використання частки 过 вказує на досвід або дослідження дії, яка вже була виконана в минулому або пройшла через конкретний досвід. Основні використання експерієнтивного аспекту 过 включають:

1.Позначення досвіду: 我吃过中国菜 Wǒ chī guò zhōngguó cài – "Я пробував китайську кухню." Тут 过 вказує на те, що дія їди китайської кухні була вже виконана в минулому.

2.Підкреслення власного досвіду: 我看过那部电影 Wǒ kàn guò nà bù diànyǐng Я бачив той фільм. Частка 过 вказує на особистий досвід автора.

Використання 过 демонструє зміну досвіду або досягнутого рівня в минулому та нинішньому. Частка 过 допомагає передати ідею досвіду або пройденого етапу в дії. Вона може використовуватися з різними дієсловами, щоб виразити різні аспекти досвіду чи пройденого етапу дії.

Делімітативний аспект в китайській мові може бути виражений за допомогою редуплікації дієслів. Редуплікація означає повторення дієслова з метою підкреслити його інтенсивність, чіткість або роздільність. Наприклад:

吃吃 chī chī - поїдати шматочками, частинами
(підкреслюється процес поступового поїдання)

走走 zǒu zǒu - прогулятися трохи (підкреслюється коротка відстань прогулянки)

听听 tīng tīng - прослухати швидко, послухати на мить
(підкреслюється швидкість дії)

Редуплікація дієслів може надавати більш виразного характеру дії або створювати специфічний акцент на певний аспект чи деталь дії. Використання редуплікації дієслів є одним зі способів вираження делімітативного аспекту в китайській мові.

Комплетивний аспект може бути виражений за допомогою результативних дієслівних доповнень, таких як 好 hǎo, 完 wán та 到 dào. Ці доповнення використовуються для вираження досягнення певного стану або результату після виконання дії. Ось

деякі приклади використання цих результативних доповнень:

吃好饭了。 Chī hǎo fàn le. – Їжа доїдена. У цьому реченні, результативне доповнення 吃好 chī hǎo вказує на досягнення стану того, що їжа була доїдена.

他写完报告了。 Tā xiě wán bàogào le. – Він закінчи в написання звіту. У цьому реченні, результативне доповнення 写完 xiě wán вказує на досягнення стану завершення написання звіту

我看到他了。 Wǒ kàn dào tā le. – Я побачив його. У цьому реченні, результативне доповнення 看到 kàn dào вказує на досягнення стану того, що я побачив його.

Ці результативні доповнення додаються до дієслів, щоб виразити результат або стан після виконання дії. Вони підкреслюють завершення або досягнення певного результату та допомагають передати ідею комплетивного аспекту в китайській мові.

Також в нашому дослідженні були вказані види імперфективної категорії аспектуальності: дуративний аспект, акцентує увагу на тривалості дії; прогресивний аспект, акцент на теперішній зміні; інсептивний аспект, акцент на початку дії, та континуативний аспект, який акцентується на продовженні дії.

Дуративний аспект в китайській мові виражає тривалість або продовження дії. Один зі способів вираження дуративного аспекту – це використання частки 着 zhe, яка додається до дієслова. Ця частка показує, що дія відбувається протягом певного часу або триває. Приклади використання 着 zhe для вираження дуративного аспекту:

他写着字听。 Tā zài xiězì zhe. – Він пише (протягом певного часу).

她在唱歌着。 Tā zài chànggē zhe. – Вона співає (протягом певного

часу).

我等着你。 Wǒ děngzhe nǐ. – Я чекаю на тебе (протягом певного часу).

Прогресивний аспект в китайській мові виражає незавершену, триваючу дію або стан. Один з способів вираження прогресивного аспекту - це використання частки 在 zài, яка ставиться перед дієсловом. Ця частка показує, що дія відбувається в даний момент або відбувається протягом певного періоду часу. Ось декілька прикладів використання 在 zài для вираження прогресивного аспекту:

他在学习。 Tā zài xuéxí. – Він вчиться (в даний момент або в процесі).

我们在开会。 Wǒmen zài kāihuì. – Ми проводимо зустріч (в даний момент або в процесі).

她在写作业。 Tā zài xiě zuòyè. – Вона пише домашнє завдання (в даний момент або в процесі).

Частка 在 zài може також використовуватися разом з іншими аспектуальними частками, наприклад 着 zhe, для створення складніших аспектуальних значень. Наприклад:

我在吃饭呢。 Wǒ zài chīfàn ne. – Я їм їжу (в даний момент або в процесі).

他在看电影中。 Tā zài kàn diànyǐng zhōng. – Він дивиться фільм (в даний момент або в процесі).

Континуативний аспект в китайській мові виражає тривалу або продовжувану дію, яка відбувається впродовж певного періоду часу або в майбутньому. Один із способів вираження континуативного аспекту – використання частки 下去 xiàqù, яка додається після дієслова. Ось декілька прикладів використання 下

去 xiàqù для вираження континуативного аспекту: 学生们要继续
努力下去。 Xuéshēngmen yào jìxù nǔlì xiàqù. – Учні повинні
продовжувати старанно працювати.

我們要坚持下去。 Wǒmen yào jiānchí xiàqù. – Ми маємо
продовжувати вперед. 他決心要学好中文下去。 Tā juéxīn yào xué
hǎo zhōngwén xiàqù. – Він має рішення вивчати китайську мову
далі.

Частка 下去 xiàqù вказує на продовження дії або стану в
майбутньому або на тривалість впродовж певного періоду часу.
Вона використовується для підкреслення необхідності
продовжувати дію або висловлення рішення про тривалу
активність.

ВИСНОВОК

Лексична категорія аспектуальності є однією з найважливіших категорій сучасної китайської мови. В нашому дослідженні ми розглянули визначення, попередні дослідження та категорії на які поділяється категорія аспектуальності у сучасній китайській мові. Категорія аспектуальності поділяється на такі категорії як: перфектив та імперфектив.

Нами було проведено дослідження теоретичних засад категорії аспектуальності загалом, та ознаки перфективу та імперфективу. Почнімо з перфективу, адже семантична категорія перфекту нерозривно пов'язана з категорією аспектуальності – граматичною категорією, яка вказує на протікання дії та реалізується за допомогою морфологічних, синтаксичних, лексичних та словотворчих засобів, та має тісні зв'язки з темпоральністю, оскільки містить в собі інформацію про час ситуації У сучасній китайській мові аспектуальність розглядається як єдина категорія, що має граматиалізовані маркери. Хоча дослідження категорії аспектуальності сучасної китайської мови почалось відносно недавно, завдяки мовознавцям, що працювали у сфері аспектології, таким як Ван Лі, Люй Шусян, Гао Мінкай, наявні в китайській мові аспектуальні маркери було поділено на категорії та визначено їх функції.

Перфектність як семантична категорія відрізняється поєднанням двох часових планів – попереднього та наступного, які так чи інакше пов'язані між собою. Перфект вказує на те, що результат ситуації, що відблась в минулому актуальний і в момент мовлення. Семантична категорія перфектності має ознаки результативності, завершеності дії в минулому та її актуальності для наступних подій. Перфект як семантична категорія в рамках аспектуальності має такі функції: співвідношення між дією чи ситуацією, що

відбулась у минулому та теперішнім часом, позначення зв'язку події, що відбулась із моментом мовлення, опис характеру протікання дії в часі. Перфектив поділяється на певні аспекти. Актуальний аспект в китайській мові виражається за допомогою частки 了 le. Використання частки 了 може мати різні значення в залежності від контексту, але загалом воно вказує на завершеність або зміну стану ситуації. Основні значення та використання актуального аспекту 了 включають:

1. Вказівка на завершену дію.
2. Вираження зміни стану.
3. Вираження факту або події, яка вже сталася.
4. Вираження майбутньої події або дії, що станеться незабаром.

Експерієнтивний аспект в китайській мові виражається за допомогою частки 过 guò. Використання частки 过 вказує на досвід або дослідження дії, яка вже була виконана в минулому або пройшла через конкретний досвід. Основні використання експерієнтивного аспекту 过 включають:

1. Позначення досвіду:
2. Підкреслення власного досвіду

Використання 过 демонструє зміну досвіду або досягнутого рівня в минулому та нинішньому. Частка 过 допомагає передати ідею досвіду або пройденого етапу в дії. Вона може використовуватися з різними дієсловами, щоб виразити різні аспекти досвіду чи пройденого етапу дії.

Делімітативний аспект в китайській мові може бути виражений за допомогою редуплікації дієслів. Редуплікація означає повторення дієслова з метою підкреслити його інтенсивність, чіткість або роздільність. Наприклад:

Редуплікація дієслів може надавати більш виразного

характеру дії або створювати специфічний акцент на певний аспект чи деталь дії. Використання редуплікації дієслів є одним зі способів вираження делімітативного аспекту в китайській мові.

Комплетивний аспект може бути виражений за допомогою результативних дієслівних доповнень, таких як 好 hǎo, 完 wán та 到 dào. Ці доповнення використовуються для вираження досягнення певного стану або результату після виконання дії. Ось деякі приклади використання цих результативних доповнень:

Ці результативні доповнення додаються до дієслів, щоб виразити результат або стан після виконання дії. Вони підкреслюють завершення або досягнення певного результату та допомагають передати ідею комплетивного аспекту в китайській мові.

Також в нашому дослідженні були вказані види імперфективної категорії аспектуальності: дуративний аспект, акцентує увагу на тривалості дії; прогресивний аспект, акцент на теперішній зміні; інсептивний аспект, акцент на початку дії, та континуативний аспект, який акцентується на продовженні дії.

Дуративний аспект в китайській мові виражає тривалість або продовження дії. Один зі способів вираження дуративного аспекту - це використання частки 着 zhe, яка додається до дієслова. Ця частка показує, що дія відбувається протягом певного часу або триває. Приклади використання 着 zhe для вираження дуративного аспекту:

Прогресивний аспект в китайській мові виражає незавершену, триваючу дію або стан. Один з способів вираження прогресивного аспекту - це використання частки 在 zài, яка ставиться перед дієсловом. Ця частка показує, що дія відбувається в даний момент або відбувається протягом певного періоду часу.

Ось декілька прикладів використання 在 zài для вираження прогресивного аспекту:

Частка 在 zài може також використовуватися разом з іншими аспектуальними частками, наприклад 着 zhe, для створення складніших аспектуальних значень.

Континуативний аспект в китайській мові виражає тривалу або продовжувану дію, яка відбувається впродовж певного періоду часу або в майбутньому. Один із способів вираження континуативного аспекту - використання частки 下去 xiàqù, яка додається після дієслова. Ось декілька прикладів використання 下去 xiàqù для вираження континуативного аспекту:

Частка 下去 xiàqù вказує на продовження дії або стану в майбутньому або на тривалість впродовж певного періоду часу. Вона використовується для підкреслення необхідності продовжувати дію або висловлення рішення про тривалу активність.

论文摘要

现代汉语体貌范畴实现体貌的方法。

学期论文 “现代汉语体貌范畴实现体貌的方法” 体貌范畴的实现体貌方法。该论文包括制度化对实现体貌方法，它在句子中的位置和功能的研究文学。还有实现体貌方法的种类在些中文句子示例里。研究对象是构成的部分在汉语句法的完成时和未完成时。

这篇论文的主要目标是中文句法中完成时和未完成时的结构和功能的特征：研究不同种类实现体貌的方法，实现体貌的方法在汉语句子中的位置，实现完成时和未完成时的方法，研究在句子中的句法功能。

研究表明，汉语有一个严格的结构，句子的其他成分根据语言情况自由排列，完成时的实现方法和未完成时实现方法语句子的比较，它们的运用。

研究中所做的解构，它涵盖了中文的特定语言单位，并可以应用于其他语言。

这学期论文和进一步的研究对实现体貌的方法的结构和功能的特征将来会很有前途。它对于研究实现体貌的方法作为一个单独的元素和学习中文句法。

关键词：体貌、句法、汉语、语法、研究，语境。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. А.П. Загнітко (2012). СЛОВНИК СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ: ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ Том 1, Донецьк. с – 401.
2. Колодко С.А. Китайсько-український словник. Інститут філології Київського національного університету. – К.; ТОВ Вид. «Консультант», 2004. – 1176 с
3. Васько Р.В., Валігура О.Р., Козуб Л.С. Сучасні лінгвістичні дослідження: Хрестоматія. Тернопіль: Вектор. 2016.
4. Козуб О.О. Відмінні та спільні риси східних мов. 2020
5. Конверський, А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2010. — 352 с.
6. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
7. Ren, C. Y. (1968). A grammar of spoken Chinese. Berkeley. 865
8. Dai, Y. (1997). Xiandai Hanyu Shiti Xitong Yanjiu 现代汉语时体系研究 [The Study of the Tense 郵 Aspect Sys 郵 tem in Modern Chinese]. С – 353.
9. Fan, F. (1964). On so-called verb-reduplication (试论所谓 “动词重叠”). Studies of the Chinese Language.
10. He, R. (1962). Lüelun hanyu dongci de congdie fa (A brief comment on verb reduplication in Chinese). Zhongshan Daxue Xuebao (Journal of Zhongshan University) No, 1.
11. Henne, H., Rongen, O. B., & Hansen, L. J. (1977). A handbook on Chinese language structure. Aschehoug AS. С – 293.
12. Huang, L. M. J. (1987). Aspect: A general system and its manifestation in Mandarin Chinese. Rice University. С – 354.
13. Kang, J. (1999). The composition of the perfective aspect in Mandarin Chinese. Boston University.

14. Li, C. N., & Thompson, S. A. (1989). *Mandarin Chinese: A functional reference grammar*. University of California Press. C – 720.
15. Li, Y. (1996). *Lun ciyu congdie de yi yi* (On the meanings of reduplication). *Shijie Hanyu Jiaoxue* (Chinese Language Teaching in the World) .
16. Chan, N. P. (1984). *THE NOUNY ALTERNATIVE: CROSSING THE VERB/NOUN BORDERLINE IN MODERN CHINESE (MORPHOLOGY, SYLLABICITY, HISTORICAL SYNTAX)*. University of California, Berkeley. C – 102.
17. Meisterernst, B. (2015). *Tense and aspect in Han period Chinese: A linguistic study of the ‘Shiji’*. C – 453.
18. Norman, J. (1988). *Chinese*. Cambridge University Press. C – 292.
19. Peyraube A. *Historical change in Chinese grammar / A. Peyraube // Cahiers de linguistique Asie orientale. - 1999. -Vol. 28 (2). - C. 177-226.*
20. Pulleyblank E.G. *Outline of Classical Chinese Grammar/ E.G. Pulleyblank. - Vancouver : UBC Press, 1995. C – 192.*
21. Shen, J. (1998). *Shici xuhua de jizhi* (Mechanism of grammaticalisation). *Dangdai Yuyanxue* (Contemporary Linguistics), c – 305.
22. Smith, C. S. (2008). *Time with and without tense. Time and modality.*
23. Tse, H. H. Y., & Lance, D. M. (1986). *A reference grammar of Chinese sentences with exercises*. University of Arizona Press. 291
24. Wang, H. (1963). *Dongci chongdie* [Verb reduplication]. *Zhongguo Yuwen* [Studies of the Chinese language].
25. Wang, L. (1944). *Zhongguo Yufa Lilun* (A Theory of Chinese Grammar). Beijing: Commercial Printing House.
26. Zhang, L. (1995). *A contrastive study of aspectuality in German, English, and Chinese* (Vol. 19). Peter Lang Pub Incorporated.
27. Xiao, R., & McEnery, T. (2004). *Aspect in Mandarin Chinese: A*

- corpus-based study (Vol. 73). John Benjamins Publishing.
28. Zhu, D. (1981). Yufa jiangyi (Lecturing notes on Grammar).
29. 太田辰夫 中国语历史文法/太田辰夫-北京大学出版社,2003 - 500
页
30. 王力 汉语语法史 王力-北京:商务印书馆,2000-348 页.